

ทุนมนุษย์ของ เจนเนอเรชั่น ซี กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ Human Capital of Generation Z and Readiness for Living in Aging Society

บังอร ศิริสัตกุลักษณ์^{1/*}

Bangon Sirisunyaluck^{1/*}

^{1/}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ. เชียงใหม่ 50290

^{1/}Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiang Mai 50290, Thailand

*Corresponding author: poonisa@hotmail.com

(Received: 9 June 2016; Accepted: 4 August 2016)

Abstract: Thailand is undergoing aging society but the information involving the preparation for aging society in Thai academy is still lack. Therefore, this study aimed to study the readiness, human capital, and the relationship between human capital and the readiness for living in aging society of the generation Z. Samples of 433 students, drawn through multi-stage sampling, were interviewed, using questionnaire. Descriptive and multiple regression analyses were utilized. Results showed that students' readiness for living in aging society was moderate. The physical capital was high. The intellectual capital was moderate, the social capital, the family and social network and relationship were high. The mental and emotional capital, social adaptation and volunteer spirit were high, emotional quotient was almost high but the appropriate attitude towards society was moderate. Results indicated that the hypothesis was accepted. Experiences, volunteer spirit and emotional quotient were related to the readiness.

Keywords: Readiness, human capital, generation Z, aging society

บทคัดย่อ: สังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แต่ข้อมูลด้านความพร้อมในการรับมือกับสภาวะสังคมดังกล่าวยังไม่เพียงพอ การวิจัยเพื่อศึกษาทุนมนุษย์ และความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนความสัมพันธ์ของทุนมนุษย์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมสูงอายุของกลุ่ม เจนเนอเรชั่น ซี (Generation Z) จึงมีความสำคัญ การศึกษาครั้งนี้มีสมมุติฐานว่า ทุนมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ นักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 433 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายชั้นภูมิ รับการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ทุนทางร่างกายอยู่ในระดับมาก ทุนทางปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ทุนทางสังคมมีทัศนคติความสัมพันธ์และเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายสังคมอยู่ในระดับมาก ทุนทางจิตใจและอารมณ์มีทิศทางบุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคมและ

จิตอาสาอยู่ในระดับมาก ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทักษะคิดต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษายอมรับสมมุติฐาน โดยที่ประสบการณ์ จิตอาสา และความฉลาดทางอารมณ์สัมพันธ์กับความพร้อม

คำสำคัญ: ความพร้อม ทูมมนุษย์ เจนเนอเรชั่น ซี สังคมผู้สูงอายุ

คำนำ

ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เนื่องจากมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 (ชมพูนุช, 2556) และไทยกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 โดยคาดว่าจะใช้เวลาเพียง 20 ปี การใช้เวลาระยะสั้นในการเปลี่ยนผ่านจากสังคมผู้สูงอายุสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ทำให้มีเวลาในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่มาก และเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากรทำให้สัดส่วนของประชากรวัยเด็ก และวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง (National Institute of Health, 2007) ขณะที่สัดส่วนของประชากรสูงอายุที่เป็นวัยพึ่งพิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ชมพูนุช, 2556) ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เพราะผู้สูงอายุต้องการดูแลทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว (ปรีชา, 2553)

กลุ่มประชากรสำคัญที่จะเป็นผู้รับภาระผู้สูงอายุนับแต่นี้จนถึง 30 ปีข้างหน้า คือกลุ่มที่เข้าสู่วัยแรงงานในช่วงที่สังคมไทยเข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์หรือกลุ่มที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นในปัจจุบันที่เติบโตมาในช่วงที่การพัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว พวกเขามักใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการสื่อสารที่เชื่อมต่อกับโลกออนไลน์ ทำให้มีโลกส่วนตัวสูง สนใจและมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมรอบข้างน้อยลง (วิทยา, 2555) ด้วยลักษณะดังกล่าวที่แตกต่างจากคนรุ่นอื่น สังคมจึงเรียกคนกลุ่มนี้ว่า คนรุ่นเจนเนอ

เรชั่น ซี (Generation Z หรือ Gen Z) ผลการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มนี้ยังขาดความตระหนัก รวมทั้งยังมีทัศนคติในทางลบต่อผู้สูงอายุ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2556) นำมาสู่ประเด็นสำคัญที่ว่า กลุ่มเจนเนอเรชั่น ซี มีความพร้อม (readiness) ในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด โดยที่ความพร้อมมีรากฐานมาจากศักยภาพหรือทุนที่มีอยู่ในตัวแต่ละบุคคลที่เรียกว่าทุนมนุษย์ (human capital) ความพร้อมของแต่ละคนไม่เท่ากัน เนื่องจากมีระดับทุนพื้นฐานในตัวที่ต่างกัน (เกศราภรณ์ และคณะ, 2558) ทุนมนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ใจที่ในการวิจัยคือ กลุ่มคนเจนเนอเรชั่น ซี มีความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุเพียงใด การสะสมทุนมนุษย์ในตัวมีมากน้อยเพียงใด และทุนมนุษย์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ศึกษาทุนมนุษย์ และศึกษาความสัมพันธ์ของทุนมนุษย์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ของเจนเนอเรชั่น ซี โดยมีสมมุติฐานว่า ทุนมนุษย์ของเจนเนอเรชั่น ซี มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ โดยทำการศึกษากลุ่มเจนเนอเรชั่น ซี ในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว และมีสัดส่วนของประชากรสูงวัยมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือ (คณะทันตแพทยศาสตร์, 2557)

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนและกระบวนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือกลุ่มคน เจนเนอเรชั่น ซี ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2536 ถึงปัจจุบัน มีอายุไม่เกิน 23 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 7 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 3 แห่ง รวมเป็นจำนวนประชากรนักศึกษาทั้งสิ้น 108,635 คน เนื่องจากทราบจำนวนแน่นอนของประชากรทั้งหมด จึงเลือกใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Yamane, 1963) ณระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลทั้งหมดจำนวน 450 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จับฉลากเลือกมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จากนั้นทำการจับฉลากเลือกคณะตามสัดส่วนคณะในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัย แล้วทำการสุ่มเลือกนักศึกษาในคณะที่เลือกให้ได้จำนวนตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยที่คำนวณได้ โดยมีจำนวนนักศึกษาใกล้เคียงกันในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาในแต่ละมหาวิทยาลัย จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างเป็นระบบตามช่วงเวลา โดยทำการเก็บข้อมูลทุกวันในแต่ละสัปดาห์ เก็บข้อมูลทั้งช่วงเช้า กลางวัน และเย็น ตามจุดที่มีนักศึกษาทำกิจกรรมเป็นจำนวนมากเช่น หอพัก โรงอาหาร และบริเวณตึกเรียนของแต่ละคณะ เนื่องจากกำหนดขอบเขตประชากรในการวิจัยคือกลุ่ม

เจนเนอเรชั่น ซี นักศึกษาที่มีอายุเกิน 24 ปี (เกิดก่อนปี พ.ศ. 2536) จึงถูกตัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง ทำให้เหลือนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 433 คน โดยมีจำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างในแต่ละมหาวิทยาลัยดังนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีนักศึกษาทั้งหมด 15,664 คน ตัวอย่าง จำนวน 87 คน เป็นกลุ่มสังคมศาสตร์ 43 คนวิทยาศาสตร์ 44 คน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีนักศึกษาทั้งหมด 29,124 คน ตัวอย่าง จำนวน 138 คน เป็นกลุ่มสังคมศาสตร์ จำนวน 69 คน วิทยาศาสตร์ 69 คน มหาวิทยาลัยพายัพมีนักศึกษาทั้งหมด 31,992 คน ตัวอย่าง จำนวน 149 คน เป็นกลุ่มสังคมศาสตร์ จำนวน 67 คน วิทยาศาสตร์ 82 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ๗มีนักศึกษาทั้งหมด 9,070 คน ตัวอย่าง จำนวน 59 คน เป็นกลุ่มสังคมศาสตร์จำนวน 29 คน วิทยาศาสตร์ 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างจากกรอบแนวคิด และการทบทวนวรรณกรรม เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เครื่องมือมีความสอดคล้องของข้อ ข้อ ค ำ ถ ำ ม (IOC: index of item objective congruence) มีค่าระหว่าง 0.66 - 1 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคซ์ (Cronbach's alpha) ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.91 เครื่องมือจึงมีความตรงและความเชื่อมั่นในระดับที่รับได้ เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรจำนวน 13 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดู 6 ข้อ เป็นประเด็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

ครอบครัว และทำให้เวลา การอบรมสั่งสอน และการตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง ส่วนนี้สร้างเป็นตัวแปรควบคุม 14 ตัวแปร

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทุนมนุษย์มีทั้งหมด 132 ข้อ นำมาสร้างเป็น 9 ตัวแปร คือ ทุนมนุษย์ทางร่างกาย 5 ข้อ เป็นประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพและความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกาย ทุนมนุษย์ทางปัญญา มี 2 องค์ประกอบย่อยคือทุนทางความรู้ 5 ข้อ และทุนทางประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ 11 ข้อ ทุนมนุษย์ทางสังคม มี 2 องค์ประกอบย่อยคือ ทุนเครือข่ายครอบครัวและความสัมพันธ์ 17 ข้อ และทุนเครือข่ายสังคมและความสัมพันธ์ 13 ข้อ ทุนมนุษย์ทางจิตใจและอารมณ์ มี 4 องค์ประกอบย่อยคือ ทุนบุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคม 10 ข้อ ทุนทัศนคติทางสังคม 9 ข้อ ทุนจิตอาสา 10 ข้อ และทุนความฉลาดทางอารมณ์ 52 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุจำนวน 34 ข้อ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของความพร้อมในสี่มิติคือ ความตระหนัก ความพร้อมรับผิดชอบ พหุติกรรมและความสัมพันธ์ และทัศนคติต่อผู้สูงอายุและสังคมผู้สูงอายุ โดยข้อคำถามในส่วนที่ 2 และ 3 แต่ละข้อมีตัวเลือกตอบที่แสดงถึงระดับความคิดเห็นและการเกิดเหตุการณ์ตามประเด็นคำถาม 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุด (1) ถึงมากที่สุด (5) ยกเว้นด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต แต่ละข้อมีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือกคือ ไม่จริง จริงบางครั้งค่อนข้างจริง และจริงมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามในแบบสอบถามด้วยตนเองทีละคน ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนในทันทีที่กลุ่มตัวอย่างตอบ

คำถามเสร็จ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 15 มกราคม – 30 เมษายน พ.ศ. 2559

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสถิติวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (SPSS: Statistical Package for Social Sciences version 23) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร ทั้งข้อมูลส่วนบุคคล ทุนมนุษย์และความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การแปลความหมายระดับความคิดเห็นหรือการเกิดเหตุการณ์ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักความคิดเห็น (weight mean score) ในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้คือ 1.00 - 1.80 น้อยที่สุด 1.81 – 2.60 น้อย 2.61 – 3.40 ปานกลาง 3.41 – 4.20 มาก และ 4.21 – 5.00 มากที่สุด สำหรับตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์มีการกำหนดค่าคะแนนในแต่ละข้อตามที่กำหนดโดยกรมสุขภาพจิต จากนั้นนำค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้ 1 – 1.75 น้อย 1.76 – 2.51 ค่อนข้างน้อย 2.52 – 3.27 ค่อนข้างมาก และ 3.27 – 4 มาก

สถิติทดสอบสมมุติฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ โดยมีค่าความเชื่อมั่น ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ศึกษาในสายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 17 ถึง 23 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยว มีพี่น้อง 1 ถึง 2 คน โดยส่วนใหญ่เป็นบุตรคนที่ 2 บิดาและมารดามีอาชีพค้าขายและมีธุรกิจของตนเอง รายได้อยู่ในช่วงไม่เกิน 30,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอยู่กับครอบครัว และมาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเอาใจใส่ใกล้ชิดในระดับมาก โดยผู้ปกครองรับฟังความคิดเห็น ใช้เหตุผล ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความสำคัญ ค่าปรึกษาและอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด

Table 1 Readiness for living in aging society of generation Z

Readiness	Mean	SD	Level
Awareness of aging society	3.47	0.68	high
Responsibility of society and aging people	3.46	0.56	high
Behavior and relationship with aging people	3.65	0.62	high
Attitude towards elder	3.15	0.36	moderate
Overall readiness	3.36	0.36	moderate

n=433

3. **ทุนมนุษย์** ประกอบด้วยทุนมนุษย์ทางกาย หมายถึงสุขภาพ ทุนมนุษย์ทางปัญญาหมายถึงความรู้เกี่ยวกับสังคม และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทุนมนุษย์ทางสังคมหมายถึง เครือข่ายครอบครัวและความสัมพันธ์ และเครือข่ายสังคมและความสัมพันธ์ ทุนมนุษย์ทางจิตใจหมายถึง การปรับตัวทางสังคม ทักษะ

2. ความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ

ความพร้อมมี 3 องค์ประกอบคือ ความตระหนักในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความพร้อมรับผิดชอบและยินดีรับผิดชอบต่อสังคมและผู้สูงอายุ การแสดงออกทางพฤติกรรมสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ และทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุโดยรวมในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า นักศึกษามีความตระหนักต่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในแง่ความสำคัญและผลกระทบ ความพร้อมรับผิดชอบและยินดีรับผิดชอบต่อตัวผู้สูงอายุทั้งในครอบครัวและสังคม รวมทั้งพฤติกรรมสัมพันธ์กับผู้สูงอายุที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามทัศนคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุนั้น นักศึกษามีอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ ผลการศึกษาพบว่า ทุนมนุษย์ด้านทุนทางกายของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ทุนทางปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ส่วนทุนทางสังคมด้านเครือข่ายและความสัมพันธ์ของครอบครัวและสังคมอยู่ในระดับมาก ด้านทุนทางจิตใจและอารมณ์

พบว่านักศึกษาที่มีในระดับมากในด้านบุคลิกภาพการปรับตัวทางสังคม และจิตอาสา ส่วนความฉลาดทาง

อารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ด้านทัศนคติต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

Table 2 Human capital of generation Z

Human capital	Mean	SD	Level
n=433			
Physical capital			
Health	4.02	0.68	high
Intellectual capital			
Knowledge	3.14	0.68	moderate
Experience	3.20	0.86	moderate
Social capital			
Family network and relationship	3.53	0.62	high
Social network and relationship	3.48	0.65	high
Emotional capital			
Personality and social adjustment	3.84	0.55	high
Attitude towards society	2.98	0.60	moderate
Volunteer spirit	3.59	0.58	high
Emotional quotient	2.92	0.31	almost high

4. ความสัมพันธ์ของทุนมนุษย์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression) มีตัวแปรต้นในสมการทั้งหมด 26 ตัวแปร เป็นตัวแปรควบคุมด้านลักษณะประชากรและการเลี้ยงดูจำนวน 17 ตัวแปร (ตัวแปรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มนามมาตร จะแปลงเป็นตัวแปรหุ่นก่อนนำมาวิเคราะห์) ตัวแปรทุนมนุษย์ตามสมมุติฐาน 9 ตัวแปร โดยมีความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุเป็นตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 26 ตัวแปรร่วมกันอธิบายการผันแปรของความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยร่วมกันอธิบายได้ร้อยละ 38.90 ($R^2 = 0.389$) ขณะที่ค่า F ของสมการเท่ากับ 9.940 และ Sig of F = 0.000

หมายความว่ามีความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปแบบเชิงเส้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตัวแปรต้นแต่ละตัวแปรพบว่าตัวแปรต้น 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งล้วนเป็นตัวแปรด้านทุนมนุษย์ทั้งสิ้น ได้แก่ ประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การมีจิตอาสา และความฉลาดทางอารมณ์ โดยสามารถอธิบายเชิงการทำนายได้ดังนี้ เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นในสมการทั้งหมดแล้วพบว่า การเพิ่มขึ้นของระดับประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ระดับการมีจิตอาสา และระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา มีผลทำให้ระดับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

Table 3 Coefficient of the multiple regression analysis of factor related to readiness for living in aging society

n = 433

Variables	Readiness	t	Sig
Gender: Male ^a	-0.034	-1.099	0.273
Religion: Buddhism ^b	-0.010	-0.182	0.856
Age	0.013	1.095	0.274
Student' s income	0.004	0.255	0.799
Family structure: Nuclear family ^c	0.003	0.096	0.924
Number of sibling	-0.016	-0.746	0.456
Child order	0.007	0.298	0.776
Father occupation ^d			
Permanent salary	0.056	1.146	0.253
Business owner	-0.006	-0.106	0.915
Mother occupation ^d			
Permanent salary	-0.006	-0.120	0.904
Business owner	0.015	0.289	0.772
Father income	-0.013	-1.137	0.256
Mother income	-0.010	-0.831	0.407
Living arrangement ^e			
Live with family and parents	-0.023	-0.593	0.553
Live in dormitory with friend or sibling	-0.001	-0.295	0.768
Major: Social science ^f	0.007	0.237	0.813
Democracy and close attention Child rearing	0.000	-0.004	0.997
Human capital (hypothetical variable)			
Physical capital			
Health	0.004	0.193	0.847
Intellectual capital			
Knowledge of aging society and aging people	-0.031	-1.334	0.183
Experience of aging people	0.051**	2.476	0.011
Social capital			

Table 3 (Continued)

n = 433			
Variables	Readiness	t	Sig
Family network and relationship	0.048	1.328	0.185
Social network and relationship	-0.017	-0.610	0.542
Emotional capital			
Personality and social adaptation	0.025	0.713	0.477
Attitude towards society	0.037	1.419	0.157
Volunteer spirit	0.110***	3.207	0.001
Emotional quotient	0.451***	8.002	0.000
Constant	1.075***	3.388	0.001

(R² = 0.389 SEE = 0.294 F = 9.940 Sig of F = 0.000)

*P ≤ 0.05 **P ≤ 0.01. ***P ≤ 0.001 (two tails sig),

a. female, b. other religion, c. extended family, d. farmer and others, e. living alone, f. sciences are reference groups

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีความพร้อมในการอยู่ร่วมกับในสังคมผู้สูงอายุโดยรวมในระดับปานกลาง โดยที่ความพร้อมด้านทัศนคติต่อผู้สูงอายุมีระดับน้อยที่สุด ส่วนทุนมนุษย์นั้น พบว่า องค์ประกอบที่มีระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ทุนด้านความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติต่อสังคม สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาและประสบการณ์การอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ ที่กลุ่มเจนเนอเรชั่น ซี ได้รับยังไม่ทำให้มีการสะสมความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่เหมาะสม ทำให้มีทัศนคติและมุมมองต่อสังคมตลอดจนต่อผู้สูงอายุที่ไม่ดีนัก ดังที่สุชาติ (2553) สรุปความเห็นไว้ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเทศไทยส่วนหนึ่งทำให้เกิดภาพแทนของผู้สูงอายุที่มีลักษณะตายตัว นำไปสู่ทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เกิดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของอายุ ดังนั้นระบบการศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการเตรียมความพร้อมในประเด็น

สำคัญ คือ การให้ข้อมูลความรู้ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ และปลูกฝังทัศนคติและมุมมองที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าทุนมนุษย์ที่สำคัญในแง่การเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพร้อม คือ ประสบการณ์ การมีจิตอาสาและความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งข้อค้นพบนี้เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ผลการวิจัยจึงเน้นย้ำความสำคัญของประสบการณ์ และการพัฒนาทุนทางจิตใจและอารมณ์ ประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำให้เกิดการรับรู้ตามความเป็นจริง เกิดเป็นความเข้าใจ นำมาซึ่งทัศนคติที่เหมาะสมต่อสิ่งนั้น ส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งนั้น ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ปราศจากอคติ ประสบการณ์เดิมทำให้เกิดการต่อยอดความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้มาผ่านการสะสม ซึ่งจะกลายเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ใหม่ เกิดการนำไปใช้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดความพร้อม ดังที่เรื่องไร และวรัทศน์ (2559) ได้พบว่าประสบการณ์มีผลต่อการรับมือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดย

พบว่าระยะเวลาในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นการส่งเสริมประสบการณ์มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรต่อภัยพิบัติ ส่วนความฉลาดทางอารมณ์เป็นบุคลิกภาพและการแสดงออกทางอารมณ์ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปรับตัว การควบคุมอารมณ์ การมองโลกอย่างเข้าใจ การยอมรับผู้อื่น อันจะช่วยหนุนเสริมให้เกิดการประมวลประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำมาใช้รับมือและปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่กาญจนา และวนิดา (2543) ได้สรุปไว้ว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภาพิชญ์ (2553) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการปฏิบัติงาน ส่วนจิตอาสาเป็นพลังเพิ่มพูนที่ทำให้ปัจเจกกระทำความดียิ่งขึ้นไป ทำให้ชีวิตมั่นคงในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม (พระไพศาล, 2550) จิตอาสาทำให้เกิดการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น ลดอคติและเกรงใจกัน รวมทั้งส่งเสริมกำลังใจในการทำงาน ผู้มีจิตอาสาจึงเห็นคุณค่าในตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น รวมถึงพร้อมที่จะรับรับมือกับปัญหาและรับผิดชอบสังคม สำหรับทุนทางสังคมไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความพร้อม เป็นไปได้ว่า แม้นักศึกษามีเครือข่ายความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมในระดับที่สูง แต่ความสัมพันธ์กับเครือข่ายเป็นไปในลักษณะเพื่อผลประโยชน์และเป็นไปในเชิงธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ไม่มีความลุ่มลึกพอที่จะปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสม ที่จะช่วยหนุนเสริมความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ข้ออภิปรายนี้สนับสนุนโดยงานวิจัยของ บังอร (2558) ที่พบในผลการวิจัยส่วนที่เป็นเชิงคุณภาพว่า คนในสังคมแม้มีความสัมพันธ์กันมาก แต่ไม่ลึกซึ้งและเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ในการประกอบ

อาชีพและเพื่อรักษาความเป็นสมาชิกชุมชนเป็นเหตุผลหลัก

สรุป

1. ความพร้อม นักศึกษามีความพร้อมโดยรวมในระดับปานกลาง โดยความพร้อมด้านทัศนคติต่อผู้สูงอายุน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับความพร้อมด้านอื่น ๆ
2. ทุนมนุษย์ นักศึกษามีทุนมนุษย์ด้านความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และทัศนคติต่อสังคมน้อยกว่าทุนมนุษย์ด้านอื่น ๆ
3. ปัจจัยทุนมนุษย์ที่มีผลต่อความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ ประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การมีจิตอาสา และความฉลาดทางอารมณ์

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐ สถาบันการศึกษาตลอดจนชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการสอดแทรกความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสังคมผู้สูงอายุไว้ในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในทุกระดับ และควรส่งเสริมกิจกรรมและเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเจนเนอเรชั่น ซี และผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรม เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เป็นการสร้างสมประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ เข้าใจและยอมรับ ทำให้เกิดความพร้อมในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาทัศนคติ ความฉลาดทางอารมณ์และสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมผ่านระบบครอบครัว การศึกษาและชุมชน อีกทั้งควรมีงานวิจัยต่อยอดในประเด็นการเตรียมความพร้อมในประชาชนทุกกลุ่มอายุ และการศึกษาการเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของทั้งภาครัฐ และเอกชน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา วณิชรมณี และ วนิตา ชนินทุยทวงศ์. 2543.

อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง).

สำนักพัฒนาสุขภาพ, นนทบุรี. 97 หน้า.

เกศราภรณ์ พลสีลา รัตพงษ์ สอนสุภาพ และ จิรัชณา

วิเชียรปัญญา. 2558. ตัวแบบทฤษฎีมนุษยนิยม

โรงพยาบาลชุมชน. วารสารสาธารณสุข 10(1): 96-106.

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. 2556. สถานการณ์

ผู้สูงอายุไทย. เอสเอส พลัส มีเดีย, กรุงเทพฯ. 117 หน้า.

คณะทันตแพทยศาสตร์. 2557. โครงการระบบสารสนเทศ

เพื่อส่งเสริมการบริการสุขภาพผู้สูงอายุสู่การเป็น

สังคมผู้สูงอายุ กิจกรรมพัฒนาระบบสารสนเทศ

เพื่อส่งเสริมการบริการสุขภาพผู้สูงอายุสู่การเป็น

สังคมผู้สูงอายุ. รายงานฉบับสมบูรณ์. คณะทันต

แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. 35 หน้า.

ชมพูนุช พรหมภักดี. 2556. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของ

ประเทศไทย. สารวุฒิสภา 3(16): 1-19.

บังอร ศิริสัญลักษณ์. 2558. รูปแบบการทำการเกษตรกับ

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม. วารสารการพัฒนารวม

ชนและคุณภาพชีวิต 3(3): 319-330.

ปรีชา อูบโยคิน. 2553. ความสุขของผู้สูงอายุ. หน้า 31-

36. ใน: เบญจพร สุธรรมชัย และนภัส แก้ววิเชียร

(บก.). การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการ

(ฉบับปรับปรุง). ศิริชัยการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

พระไพศาล วิสาโล. 2550. เต็มเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา.

เครือข่ายพุทธิกา, กรุงเทพฯ. 57 หน้า.

เรืองไร อินชากอง และ วรทัศน์ อินทร์คัมพร. 2559.

ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติทางการเกษตรใน

ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.

วารสารการพัฒนารวมชนและคุณภาพชีวิต 4 (1):

98-108.

วิทยา ชีวอุโณทัย. 2555. รักและผูกพัน เจนเนอเรชั่น

แซด. สุานการพิมพ์, กรุงเทพฯ. 216 หน้า.

ศุภาพิชญ์ โปนน์แมนน์. 2553. ความฉลาดทางอารมณ์

และความพร้อมในการปฏิบัติงานในบทบาท

พยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล. วารสาร

วิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ 4(2): 47-57.

สุชาดา ทวีสิทธิ์. 2553. บทบรรณาธิการ. หน้า 1-14. ใน:

สุชาดา ทวีสิทธิ์ และ สรวีย์ บุญยमानนท์ (บก.).

ประชากรและสังคม. สถาบันวิจัยประชากรและ

สังคม (วปส.). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม. 263

หน้า.

National Institute of Health. 2007. Why population

aging matters: a global perspective. (Online).

Available: [http://www.cdc.gov/nchs/data/](http://www.cdc.gov/nchs/data/lifetables/life1890-1910.pdf)

[lifetables/life1890-1910.pdf](http://www.cdc.gov/nchs/data/lifetables/life1890-1910.pdf) (March 15, 2016)

Yamane, T. 1963. Statistic: An Introductory Analysis.

2nded. Harper and Row, New York. 919 p.